

ANTRACT

Însemnări aerizoare

de

Gh. Milețianu

A vrea să fii original e o greșeală. A te strădui să fii original, cu tot dinadinsul, cu orice preț, e și mai rău, de neiertat! Original sau ești în chip spontan sau nu ești deloc. Există, desigur, și subterfugiul de a deveni cu deliberare original, din impuls polemic. E posibil să ajungi original, pe nesimțite, revendicându-te de la o nobilă tradiție. Cea mai perfidă subtilitate în materie de interpretare scenică „inedită” e să-ți asumi riscul de a fi original, sforțându-te să fii absolut fidel obiectului interpretării. Delimitându-te, adică, de tradiții îmbesite prin suprapuneri, în timp, de poncife, denaturări și erori.

Care director de scenă are tăria să-și refuze pînă la capăt vanitatea de a se dori un innoitor în tălmăcirile sale scenice ori măcar de a și le visa „personale”, pline de prospețime?

În noi înșine, modești, obscuri salariați artistici, ființază însă frine puternice, inhibiții irezistibile, care ne paralizează cu totul orice tentativă de concepție revoluționară asupra teatrului și dramaturgiei. Nu cumva ceea ce am gândit a fost prea-prea? Nu cumva am sărit peste cal? Nu cumva ne arătăm neobrăzați față de uzanțe? Nu cumva ne arătăm sfidători? Nu cumva năucim publicul, în loc să-l eucerim? Nu cumva ne expunem oprobriului spectatorilor? Nu vom rămîne cumva neînțeleși?

Forța prejudecăților care trec drept adevăruri de bun-simț, drept evidențe strigătoare la cer, vehiculate cu bună-credință de meseriași, în inocența lor, să-i zicem, simplicitate, e nimicitor strivitoare. Cel mai scurt drum între două puncte e linia dreaptă. Ce caută pe scenă geometriile ne-euclidiene? „Pe teatru asta nu se poate”.

„Pe teatru se face așa.”

Doi și cu doi fac patru; cercul e rotund, iar triunghiul are trei colțuri. Comedia e comică, drama e dramatică, tragedia e tragică; nu e nici înțelept, nici cuviincios să amesteci borcanele. Eroii pozitivi sînt oameni de treabă, eroii negativi sînt mișei, ergo: oamenii de treabă nu pot fi mișei. Și tot așa mereu mai departe, la infinit...

Propriile noastre reflexe de bună-creștere sînt, în teatru, de neînchipuit, irepresibile. Te întrebi citeodată cînd și cum au izbutit să se formeze; de adineauri și din nimic descoperi, traic instalate în tine, idei preconcepute, tabieturi, manii, fixații holnăvicioase în privința convențiilor scenice.

Istoria născocirilor epocale e, în arta spectacolului, istoria unor formidabile zguduri ale obișnuințelor, pînă la deplina lor întoarcere pe dos. Revelația teatrală e, mai întotdeauna, răsturnare de tipic, izbitoră, scoatere — prin exacerbare aparent insolentă și prin dulce, tîmă-

ditoare agresiune — din calmul moșăitor care ține de lucrul cunoscut, ca și de cel ușor previzibil.

O viziune inovatoare într-un spectacol nu se poate înfăptui de mînuși, cu jumătăți de măsură, cu circumspecție. Teatrul — cel adevărat, cel mare, și foarte rar — e o activitate care se exercită fără politete și diplomatie în estetica lui. Cînd e chemată — și aptă — să cutemure, arta nu se poate mulțumi cu amendarea și ajustarea delicat preventivoare a datinilor culturale din bătrîni.

Cu prudență și tact nu e cu putință să fii într-adevăr modern, și e la fel de greu să-ți exprimi personalitatea. Pentru a ieși din rutină e nevoie de puțin trolit.

Cîți cutează să-l minuiască?

Dar cîți dintre cei care-l minuiesc ne-au dovedit că se și pricep s-o facă?

Probabil că timiditățile profesionale ale regiei sînt, totuși, de binecuvîntat. Poate cineva crede cu atîta fermitate în justetea intuițiilor sale artistice, încît să nu se suspecteze nicicînd de impostură și de săvîrșiri abuzive?

Nu-i frumos să te vrei original, e încă mai urît să te căznești să fii.

Nu-i o rușine să nu fii original. Se poate face teatru bun și fără originalitate.

